

N:o 13.

Ank. till Riksd. Kansli d. 20 Febr. 1871, kl. 3 e. m.

*Andra Kammarens Tillfälliga Utskott's (N:o 3) Utlåtande N:o 4, i
anledning af väckt motion om ändring i nu gällande lego-
stadga.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 52, som blifvit till Utskottet remitterad, har Herr *Sven Nilsson i Efveröd* yrkat, att 44 § af Kongl. Maj:ts nådiga Legostadga af den 2 November 1833 måtte erhålla den förändrade lydelse, att tjenstehjons flyttningstid måtte warda bestämd till den 1 Januari i stället för, såsom nu, den 24 Oktober, samt att 45 § af samma stadga måtte så förändras, att tjenstehjon å landet borde inställa sig å fjärde dagen efter flyttningdag, derest ej annorlunda vid städjandet vederbörande emellan öfverenskommits. Såsom skäl till förstnämnda yrkande har motionären anført, att den nuvarande flyttningstiden skulle för jordbrukaren vara synnerligen olämplig, och på många ställen den olämpligaste på året, enär han då skulle vara i stort behof af arbetskrafter för potatisupptagning, höstarbetet å jorden och bränvinsbrännings bedrivande.

Fråga om en förändrad bestämmelse af flyttningstiden för tjenstehjon har förr blifvit väckt vid riksdagen, men då på helt andra skäl och i syfte att få den samma bestämd till midsommartiden; men detta förslag har alltid blifvit af Rikets Ständer ogilladt, och sednast vid 1859—1860 års riksdag, då en inom Bonde-Ståndet väckt motion ej vann understöd mer än af en enda ledamot inom Ståndet, utom motionären, hvaremot Bonde-Ståndets öfrige ledamöter motsatte sig en sådan förändring, samt uttalade den mening, att nuvarande flyttningstid vore den lämpligaste, hvadan vederbörligt Utskott afstyrkte och Riksdagen afslog motionen.

De skäl, som då föranledde ett så nästan enhälligt afslag, torde ännu hufvudsakligen vara desamma, och de motiv, som motionären nu anført, förmå icke rubba giltigheten af den, på anfördt sätt af representanter från de mest skiljda landsorter, afgifna förklaring om olämpligheten af en förändring. Om också i det landskap, motionären tillhör, den nuvarande flyttningstiden vore att anse såsom en bråd arbetstid, så måste detta bero på lokala förhållanden. af hvilka en för hela

riket gällande lagstiftning ej kan eller bör taga något intryck. Å andra orter anses, att jordbrukare vid den tiden i allmänhet hafva i det närmaste afslutat såväl potatisupptagningen, som höstkorningen. Skulle dessa arbeten af ett eller annat skäl hafva blifvit längre fördröjda, än vederbort, återstår alltid utvägen att genom lejda biträden ersätta de sex arbetsdagar, som husbonde möjligen saknar tjenares biträde (i händelse af tjenstehjens flyttning). För bränvinsbrännings bedrivande kan icke behovet af tjenares biträde vid denna tid på året gerna vara större än under någon annan då bränvinsbränning är medgifven, och dessutom kan numera bränvinsbränning ej allmänt anses såsom binäring åt jordbrukaren. utan har tvärtom genom sednare tidens bränvinslagstiftning mer och mer förvandlats till fabrikshandling, samt kan, i fråga om en lagförändring, som den föreslagna, hvilken hufvudsakligen afser jordbruket, icke blifva bestämmande. Ett viktigt skäl, som talar emot motionärens förslag, är vidare, att, om flyttningstiden, såsom motionären önskar, förändras, den tjenare, som komme att hafva hand om kreaturens utfodring under första delen af vintern, men ej under återstoden, väl skulle kunna hafva intresse vid att kunna lemna kreaturen väl födda och skötta, men ej hade något sådant vid att hushålla med den omtanke, att fodret kunde anses räcka till för hela den återstående tiden, och att följaktligen en ganska stor skada skulle kunna drabba mången husbonde, som ej själf oupphörligen kunde öfvervaka tjenarne. Dessutom tillkommer såsom skäl för afstyrkan: att en allmän rubbning skulle ske i de genom mantals- och skattskrifningen kort förut ordnade och stadgade förhållanden, så framt ej afven tiden för skattskrifningen ändrades, likasom tiden för skatteuppbörden; att jultiden eller nyårstiden är synnerligen olämplig för ombyte af tjenare, enär en sådan förändring skulle, genom nödvändigheten att då göra den nya tjenaren förtrogen med hans nya pligter och förhållandena i hemmet, ej oväsendtligt störa den husliga stillhet och det lugn, som man vid denna tid företrädesvis skattar; samt ändligen, att den nuvarande flyttningstiden bäst öfverensstämmer med flyttningstiden för till- och afträdande jordbrukare.

Ömsesidig större fördel både för husbonde och tjenare, likasom för det allmänna, torde också den nuvarande flyttningstiden erbjuda i ett annat hänseende, enär den vanliga tiden, då tjenare nu städjes, är omkring 14 dagar efter midsommar, men måste vid en framflyttning af flyttningstiden också framflyttas till frampå hösten. Följden häraf skulle naturligtvis blifva den, att, då skördens utfall vid den nya städseltiden vore känt, antingen tjenaren skulle, om god årsväxt inträffat, kunna otillbörligen höja sina fordringar på lön, eller också, att, vid en möjligen inträffande missväxt, husbonden skulle kunna alltför lågt nedsätta densamma, och att dessutom i sednare fallet ganska många tjenare då skulle blifva i saknad af tjänster, och följaktligen blifva en börda för allmänheten.

Hvad slutligen angår motionärens förslag att nedsätta tjenarnes fridagar till ungefär hälften, så synes han härvid endast tagit husbondes fördel i betraktande, men det lär ej kunna bestridas, att tjenare i allmänhet rätt väl kunna behöfva, att efter ett helt års arbeten och mödor erhålla så lång fritid som dem nu medgifvet är, för att sköta sina egna angelägenheter; och om åtskilliga bland dem illa använda denna tid, eller, som motionären anför, derunder förlösa större eller mindre delen af sin årslön i utsväfningar, så böra väl därför de ordentlige ej lida för de oordentlige. Om tjenaren själf verkligen behöfver den nu stadgade fritid, så vore det ytterst hårdt att få densamma afknappad; der han ej behöfver den, och ett godt förhållande mellan husbondefolk och tjenare råder, lär han

ganska lätt kunna förmås att offra äfven den åt sin husbonde, om denne behöfver hans tjänster.

På grund af hvad sålunda anfördt blifvit anser sig Utskottet böra hemställa:

att Herr Sven Nilssons motion icke må till någon Kammarens åtgärd föranleda.

Stockholm den 20 Februari 1871.

På Utskottets vägnar:

J. A. Åstrand.
